

OSLOREGIONENS FAGGRUPPE FOR KLIMA OG MILJØ

REFERAT FRA MØTE 07.11.2024, OSLO RÅDHUS

UTKAST PER 09.11.24

Til stede: NB! Oppdateres

Fornavn	Etternavn	Organisasjon
Nina	Rolstad Martinsen	Asker kommune
Eilin	Holtan Torgersen	Buskerud fylkeskommune
Ingebjørg	Weselka Tofte	Drammen kommune
Grete	Rasmussen	Fredrikstad kommune/Søndre Østfold
Ketil	Kjenseth	Gjøvikregionen
Lise Wenche	Dufseth Urset	Hamar kommune
Benjamin Myklebust	Rød	Horten kommune
Gunhild	Videsdatter	Hvaler Kommune
Marit	Haakaas	Klima Østfold
Elisabeth	Sletten	KS Østfold, Buskerud, Akershus
Kjersti	Dybendal	Kongsvinger kommune/Kongsvingerregionen
Charlotte	Aune Bryne	Moss kommune/Mosseregionen
Bente	Elsrud Anfinnsen	Ringeriksregionen
Sara Louise	McElroy	Nannestad kommune/Gardermoregionen
Gisle	Haakonsen	Oslo kommune, byrådsavd miljø og samferdsel
Margrethe	Lunder	Oslo kommune - Klimaetaten
Ragnhild Elisabeth	Waagaard	Kommunenettverk for klimaomstilling
Bente	Elsrud Anfinnsen	Ringeriksregionen
Ingerid	Norum	Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Sekretariatet: Eva Næss Karlsen (innledning til møtet)

Møteleder: Bente Elsrud Anfinnsen

Vedlagt presentasjon med orientering fra sekretariatet.

Sak 1 GODKJENNING AV INNKALLING OG DAGSORDEN

Godkjent

[Se innkalling og sakspapirer her](#)

Sak 2 GODKJENNING AV REFERAT FRA MØTE 11.09.2024

Godkjent

[Se referatet her](#)

SAK 3 RUNDE RUNDT BORDET

Mosseregionen:

- Vi har fått ny leder for Mosseregionen interpolitiske råd: Silje Katinka Jansen. Hun skal samle arbeidsgruppe for første gang i morgen der temaet blir hvordan vi skal jobbe sammen fremover.
- Alle kommunene i regionen er i en prosess med kommuneplanrullering, men på veldig ulike steder i prosessen og veldig ulike ambisjoner for rullering:

- Våler skal ha planstrategi vedtatt før jul der de anbefaler å rullere KPS og KPA. Skal også utarbeide ny miljøplan/klimaplan.
- Vestby har vedtatt å rullere KPS og KPA, og tar sikte på vedtak i 2026/2027.
- Råde har planstrategi på høring nå der de har foreslått å rullere KPS og KPA og tar sikte på å starte opp dette i 2025/2026. Jordvernstrategi for Moss og Råde er straks klar for førstegangsbehandling.
- Moss har vedtak om å rullere arealstrategier og arealdel. Tar sikte på vedtak i slutten av 2026. [Planprogram er på høring nå](#) Moss kommune er med på en rekke kartprosjekter for å finne gode verktøy for å gjøre vurderinger i et klima- og naturperspektiv inn i arbeidet med arealstrategier og arealdelen. Jordvernstrategi for Moss og Råde er straks klar for førstegangsbehandling. Klimatilpasningsstrategi legges ut på høring i disse dager. Handlingsdel til naturmangfoldplanen skal utarbeides nå, men vi har selvfølgelig begynt på en del tiltak selv om vi ikke har hatt handlingsplan. Har Natursatsprosjekt der vi fikk 100 000 kroner for å samarbeide med skoler om naturtiltak. Kirkeparken videregående skole og Rygge ungdomsskole skal begge etablere blomsterenger. Det bygges fuglekasser og flaggermuskasser. Alle prosjektene gjøres i samarbeid med eksperter: Norsk botanisk forening, Birdlife og NMBU.
- Vi har gjennomført workshop del 2 i prosjektet om energistasjoner for næringstransporten i Mosseregionen. Vi hadde gruppearbeid i fire grupper og utforsket muligheter i de fire kommunene i regionen. I tillegg til å skape plattform for samarbeid vil resultatet innebære notat/innspill til alle kommunenes kommuneplanarbeid. Konferansier utfordret alle gruppene til å peke på en dato for snorklipping for et prosjekt. Dette var veldig effektivt for å få litt driv og kreativitet i arbeidet.

KlimaØstfold:

Tekstilseminar 29. november 2024

Tema: Innsamling, gjenvinning og verdiskaping

Borregaard hovedgård, Sarpsborg, kl 9-14

Seminar: Innsamling, gjenvinning og verdiskaping fra brukte tekstiler - Klima Østfold

Klima Østfold hadde studietur 21.-23. oktober

- Klimaarbeid i de svenske kommunene i Fyrbodalen/Uddevalle. Gjenopptar samarbeidet.
- Bærekraftig byutvikling i Malmø
- Vind- og solkraft, batterianlegg i Varberg

Klimasmart landbruk

- I år fokus på bioenergi, biokull, energi og unge bønder
- Webinarer om biokull, karbonkreditter og energilagring og styring
- Klimasmart skogbruk satser på ungskogpleie for å binde mer CO2. Stor oppslutning
- Klimasmart landbruk Viken - Klima Østfold

Energi

- Klima Østfold jobber mye med energi for tida
- Fagdager om sol – og vindkraft, opptak ligger på nettsida

Energifattigdom (Powerpoor)

Klima Østfold deltar i forskningsprosjekt der begrepet gis innhold og belyses i norsk setting.

Ser på utfordringer i Østfold og mulige tiltak. Hva er energifattigdom, og hvordan kan vi ta tak i problemet?

Sykkeldager

Sammen med Østfold fylkeskommune og Klima Østfold har INSPIRIA science center utviklet Fossilfri, og undervisningsopplegget har vært så populært at dagene før og etter sommeren blir booket i rekordfart av skolene i Østfold, i år også Akershus. Fossilfri finansieres av fylkeskommunen, og sammen med sykkelreparatører fra Pedalen sykkelverksted reiser INSPIRIA ut til skoler i hele fylket

Høringer

Klima Østfold har samarbeidet om en rekke høringer og innspill. Noen er besvart av kommunene og noen av Klima Østfold:

- SPR for Areal og mobilitet og Klima og energi
- Effektgrense for konsesjonsbehandling av solkraftanlegg
- Innspill til ekspertgruppe om sirkulærøkonomi og til samfunnsoppdrag sirkulærøkonomi
- Klimalov
- Klimakrav for bygge- og anleggsplasser

[Aktuelle klimanyheter](#)

[Motta vårt nyhetsbrev](#)

Drammen/Drammensregionen:

Klima:

- **Kommuneplanens arealdel** har vært på høring og vi har mottatt ca. 300 merknader. Med bakgrunn i vedtak i formannskapet 9. mai 2023, og basert på innkomne merknader, jobber vi nå med oppdatering av plandokumenter og utredninger. Fremdriftsplanen legger opp til mulig 2. gangsbehandling og endelig vedtak våren 2025. [Ny kommuneplan: Arealdelen | Drammen kommune](#)
- **Veileder for energi- og klimavurderinger i plansaker legges frem for politisk behandling før jul.** For å oppnå en bærekraftig utvikling i Drammen kommune er det utviklet en veileder for energi- og klimavurderinger i plansaker. Veilederen skal være et verktøy for utbyggere og plankonsulenter for å vurdere planforslagets energi- og klimapåvirkning. Veileder for energi- og klimavurderinger i plansaker for Drammen kommune skal ligge til grunn ved vurdering bærekraftdimensjonen klima og miljø i nye planforslag. Formålet med tidligfaseverktøyet er å gi grunnlag for å gjøre gode energi- og klimavurderinger så tidlig som mulig i en planprosess samt å redegjøre for tiltak innen transport, arealbruk og valg av energiløsninger og byggematerialer.
- **Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan** lagt frem på mandag – det er jobbet mye med klimabudsjettet i forbindelse med dette.
- **Grønn Vekst prosjektet** som er et samarbeid mellom Universitetet i Sørøst Norge, Næringsforeningen i Drammensregionen og Drammen kommune jobber frem grønne vekstmuligheter i Drammen. [Grønn Vekst Drammen](#)
- **NetZeroCity Drammen.** Drammen deltar som pilotby i programmet NetZeroCities som skal hjelpe europeiske byer med å redusere klimagassutslippene. Drammen er midt i gjennomføringen av pilotprosjekter som omhandler mer solenergi i Drammen, bedre bruk av lokale masser og å etablere en gjenbrukssentral for byggematerialer, forskningsprosjekter knyttet til bruk av blå og grønne områder i Drammen, bidra til at flere bruker bildeling og Flkseriet, tilrettelegge for mer ombruk og reparasjon for innbyggerne. Prosjektet avsluttes sommeren 2025.

Miljø:

- **Avløp:** Detaljregulering for det nye regionale avløpsrensingsanlegget er i gang. Anlegget skal ha nitrogenrensingssystem og skal ta imot kloakk fra tre mindre rensingsanlegg i Drammen, et anlegg i Lier og et i Asker kommune. Det er planlagt at anlegget kan settes i testdrift i 2030. I tillegg er Drammen i ferd med å utrede lokalitet for tømmeanlegg for septik fra fritidsbåter, som det ikke er anlegg for i indre Drammensfjord (det er et i Holmsbu, Asker kommune, i ytre Drammensfjord). Kommunen har planlagt dette et par år, men endelig lokalitet er ikke bestemt.
- **Vannkvalitet i vannområde Drammenselva:** Vannområde Drammenselva er i gang med biologiske undersøkelser i ca. 40 bekker, som vil gi svar på den økologiske tilstanden i vassdragene. Undersøkelser utført av veterinærinstituttet har vist at lakseparasitten gyrodactylus salaris dessverre nylig har spredt seg fra Drammenselva til Knemsbekken/Ebbestadelva og Bergerelva i Svelvik, trolig i forbindelse med flommen etter ekstremværet Hans i 2023. Parasitten lever i ferskvann og man frykter at den kan spre seg videre til andre større vassdrag i Oslofjorden, og det er besluttet at Knemsbekken/Ebbestadelva og Bergerelva skal behandles med rotenon i begynnelsen av november 2024.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har i høst innført deler av regional forskrift om miljøkrav i landbruket for Buskerud og deler av Hadeland. Forskriften stiller krav til jordbruksdrift, og innebærer blant annet redusert jordarbeiding om høsten (forbud mot høstpløying) og å styrke kantvegetasjon mot vassdrag, for å hindre avrenning av næringsstoffer og partikler fra landbruksarealer.

Vannområde Drammenselva samarbeider med Østlandssamarbeidet og Haldenvassdraget vannområde om samskapende kommunikasjon for Oslofjorden, som skal arrangere et arbeidsverksted om blant annet klarspråk til bruk i kommunikasjon om Oslofjorden, 9. desember i Oslo. Målgruppen er alle som jobber med kommunikasjon knyttet til Oslofjorden.

Buskerud fylkeskommune, ny deltager som observatør. Økonomi og rigging. Skal definere noen prioriteringsområder 27 november.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus:

- Rett før sommeren sendte vi ut en spørreundersøkelse til kommunene i vår region om hvordan de integrerer klimahensyn i sitt arbeid, som del av oppdrag fra Miljødirektoratet gjennom årets tildelingsbrev. 43 av 52 kommuner deltok (etter en del purring). Svarene viser at kommunene stort sett er gode på å integrere klimahensyn i sine styringsdokumenter. Klimagassutslipp er noe oftere tema i overordnede planer, mens klimatilpasning er noe oftere ivare tatt i reguleringsplaner. Det er positivt at over halvparten av kommunene nå utarbeider klimabudsjett, men bare litt over halvparten har klimahensyn som fast punkt i saksframlegg til politisk behandling – dette bør inn som rutine i alle kommuner. Vi vurderer hvordan vi skal følge opp resultatene fra undersøkelsen, men bruker det foreløpig til å kunne gi noe mer konkrete tilbakemeldinger til enkelte kommuner angående integrering av klimahensyn.
- Avløpssituasjonen er prekær i mange kommuner, og det er en god del rensingsanlegg i vår region som driver i brudd med utslippstillatelsen. Vi følger opp den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden, og har siden november i fjor fremmet 36 innsigelser på bakgrunn av avløpssituasjonen og 24 av disse er fremdeles uløst. En innsigelse ligger hos KDD til

avgjørelse, og Miljødirektoratet har i sin [uttalelse](#) vært uvanlig tydelige og støttet innsigelsen.

- Det er økende oppslutning om [regionalt miljøtilskudd](#) for jordbruket, og stadig flere i vår region søker om tilskudd og gjennomfører tiltak for å blant annet forhindre erosjon og avrenning av næringsstoffer til vassdrag og Oslofjorden.

Oslo kommune, byrådsavd miljø og samferdsel:

- Oslo jobber med høringsuttalelse til nytt klimamål for 2035. Dette er en viktig høring fordi et bra nasjonalt klimamål og styringssystem som følger det opp vil jo gjøre det lettere for kommunene å nå sine mål. Administrativt vektlegges:
 - Ambisjonsnivå bør være i tråd med Mdir (minst 80%)
 - Det bør være eget mål om innenlandske utslippsreduksjoner som lovfestes + egne mål for bidrag fra kvotekjøp, skog/arealbruk og hav
 - Det bør lovfestes et forsterket styringssystem mot det nye målet om innenlandske utslippsreduksjoner
- CCS på Klemetsrud er gjennom i bystyret. Regjeringen legger straks fram en tilleggsproposisjon med deres forslag. Behandles i Stortinget sammen med statsbudsjettet i desember.
- Kollektivfelt: Byrådet har spilt inn i bl.a. høring på Stortinget at vi ønsker at ledig kapasitet når elbilene er ute bør brukes av andre grupper som trenger et push for grønn omstilling (og det er ikke elbiler med samkjøring). Dette bør være elektriske vare- og lastebiler. Så er det helt klart at kollektivfeltet er for kollektivtransporten, mens andre grupper har midlertidig tilgang. Så når den får forsinkelser (eller før), så må disse gruppene tas ut av kollektivfeltet.
- Høring om hjemmel til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser: Byrådet vedtok endelig høringsuttalelse i dag. Oslo ønsker en hjemmel for alle kommuner (ikke pilot), for både bygge- og anleggsplasser og for både stat og private: [Høringsinnspill fra Oslo - Forslag om hjemmel til kommunale klimakrav til byggeplasser eller bygge- og anleggsplasser](#)

Fredrikstad kommune/Søndre Østfold:

Transport

- Vi har ferdigstilt et prosjekt der vi har gitt økonomisk og teknisk støtte til boligselskap med ekstraordinære utgifter knyttet til å etablere lademulighet for beboere. (Fordi man ikke har hatt nok elektrisk effekt.) Fire borettslag har fått støtte. (101 plasser - nesten 750 000,-)
- Ferge-pilot: Vi tester ut både en ny fergetrase og en ny båt utviklet av Hyke Ferries lokalt. (Begge prosjektene har mottatt støtte fra Klimasats.)

Energi

- Sammen med fire av nabokommunene (Sarpsborg, Halden, Hvaler og Aremark) er vi straks ferdig med å skrive en energiutredning som beskriver dagens situasjon (bla energiforbruk og nettoproblematikk), behovet for ny energiproduksjon og enøk, samt framskrivninger fram mot 2030 og 2050 for energimiks og -mengder for husholdninger, transport, industri osv.
- Fredrikstad kommune skal bruke dette blant annet som input i en kommende energistrategi.

Horten kommune:

- Klimapositivt byrom: Norconsult har laget en håndbok for klimapositive byrom for oss (Klimasats). Det har skjedd parallelt med en plan for oppgradering av et lite byrom mellom

Rådhuset og Biblioteket i Horten. Byrommet har blitt bygget med ombruksmaterialer, både belegningsstein, møbler, og til og med trærne er ombrukt.

- Brukt i rammeavtaler: Vi har inngått nye rammeavtaler på møbler for skole, barnehage, kontor og helse, der brukt vil bli prioritert. Det betyr at dersom man velger brukt kan man velge fra hvilken man vil av de 4-5 leverandørene. Dette er en avtale i VOIS (Vestfold Offentlige Innkjøps-Samarbeid).
- Høring på hjemmel til forskrift om utslippsfri byggeplass: Vi har levert høringsvar, og diskutert med Vestfold-kommunene. Litt uavhengig av hvordan en slik hjemmel blir, tenker vi det er viktig med noenlunde harmoniserte forskrifter mellom kommuner i Vestfold, men selvsagt blir effekten viktigere i hele Osloregionen. Her har jo også flere Osloregionen-kommuner levert høringsvar. <https://www.miljodirektoratet.no/hoeringer/2024/august-2024/forslag-om-a-gi-kommunene-hjemmel-til-a-stille-klimakrav-til-bygge--og-anleggsplasser/>

Tema det kan være spennende å vise fram i Horten på et tidspunkt, koblet til de temaene som blir løftet i strategien

- Internasjonal profilering: Her har HortenLove jobbet mye med markedsføring for å få kompetent arbeidskraft til Horten, og er nominert til en content marketingpris. <https://the-cma.com/cma-shortlist-2024>
- Grønn næringstransport: ASKO-fergene Therese og Marit, som går over fjorden elektrisk.
- Miljøtilstanden i Oslofjorden: Her har vi Besøkssenter Oslofjorden, som også er et samarbeid med Inspiria i Sarpsborg, og har en framskutt utstilling på Bastø Electric (som jo for så vidt også er grønn næringstransport). Det kan jo også være et interessant bakteppe for arbeidet med Oslofjorden, nitrogenrensning, som flere har på dagsorden, mv. <https://oslofjordsenter.no/>

Asker kommune:

- Vi skal i gang med en anskaffelse av et digitalt verktøy for å kunne beregne indirekte klimagassutslipp kommunens innkjøp og anskaffelser.
- Vi jobber med prinsipper for en bærekraftig masseforvaltning i kommunen.
- Vi skal i gang med å lage prinsipper for det strategiske arbeidet med klimatilpasning i kommunen.
- Vi har inngått kontrakt med Ducky for å få tall på indikatorer for forbruksbaserte utslipp og mobilitetsdata fra Telia.
- Sammen med Lier kommune, gjennomført en mulighetsstudie for produksjon av biokull.
- Spilt inn på høringene: Forslag om endring av klimaloven og regjeringens forslag til Norges nye klimamål for 2035 og høring om å gi kommunene hjemmel etter forurensningsloven til å stille klimakrav til byggeplasser eller bygge- og anleggsplasser.

Kongsvingerregionen - planarbeid på regionalt nivå - energistrategi for hele regionen. Regional klima- og miljøstrategi. Kommuneplanens samfunnsdel.

Gjøvikregionen. Energiutredning. Invitert Hadeland og Ringeriksregionen - klyngesamarbeid. Raufoss industripark - planet healthy.

Hamar kommune:

- Hamar har satt i gang revisjon av kommuneplanens samfunnsdel – setter i gang arealdel på nyåret. Som grunnlag til dette er det bestilt utredninger innen:
 - Lavutslippssamfunnet – hvilke plangrep må tas nå (i denne kommuneplanprosessen) for å kunne bli et lavutslippssamfunn i 2050. Cicero utreder denne.

- Arealnøytralitet – utredning som grunnlag for å ta stilling til prinsippet om arealnøytralitet; hvordan kan dette defineres, hva er nullpunkt, hvilke konsekvenser har det for Hamar dersom vi innfører arealnøytralitet, er det eventuelle unntak fra prinsippet.
- Analyse av naturkunnskap – sammenstilling og analyse av eksisterende naturdata
- Jordvernstrategi – ikke eget politisk dokument, men som grunnlag til prinsipper i samfunnsdelen
- Planvask
- Interkommunalt prosjekt – OmBruket (Hamar, Stange og Ringsaker) Har innredet lager for ombruk av kommunale møbler. Har ansatt ombrukskoordinator og anskaffet ombruksplattform (Appfabrikken). Regner med å være i drift fra nyttår
- Matsvinn – er i ferd med å avslutte matsvinnprosjekt på sykehjemmene – har redusert matsvinnet med 43 %!!!!
- Har gjennomført markedsdialog med entreprenører innen bygg og anlegg. De er opptatt av materialer og masser og mener det er størst potensiale for utslippskutt der. De er ikke like klare for utslippsfrie byggeplasser og mener ikke at potensialet ligger der.

Gardermoregionen

Sara tatt over for Magnus. Arealdel - samarbeider. Klimarådgiver ØREK. Kartlegger prosjekter vi vil gjennomføre. Massehåndtering. Regnskap av klimagassutslipp - har brukt Asplan Viak - er det gode nok regnskap. Holth og Winge - om naturhensyn i planprosesser.

Ringeriksregionen:

- En felles klima- og miljøerklæring er vedtatt i alle fem kommunestyre. Signert utgave er ikke på nett enda, men [her](#) er ordlyden i erklæringen.
- De fem kommunene samarbeider også om felles natur- og arealanalyser. Mer om dette kan se i orientering Bente hadde i [KDD og Miljødirektoratets webinarrekke](#) og mer om hvordan Ringerike bruker natur- og arealregnskap og -analyser i sin arealplanlegging kan leses [her](#).
- [Hole](#), Modum og [Ringerike](#) har nylig lagt fram forslag til klimabudsjett.
- Alle fem kommuner er entusiastiske og aktive medlemmer i [kommunenettverk for klimaomstilling](#) og gleder seg over flere felles prosjekter som nå er i gang på tvers av de 18 kommunene. Inkl. at vi er i prosess med tilsetting av to nye klimasatsfinansierte prosjektstillinger som Ringerike vil bli vertskap for innen hhv. klimavennlige matservering og redusert matsvinn, samt klima- og miljøkrav i anskaffelser.

SAK 4 FORSLAG TIL MØTEPLAN 2025

[Forslag lagt frem i møtet.](#)

SAK 5 ORIENTERING OM AKTUELLE SAKER FRA SEKRETARIATET

Se vedlagt presentasjon (felles for Klima og Miljø og ATP-gruppe)

Sak 6 Eventuelt

- Benjamin Myklebust Rød er forespurt og har takket ja til å være nestleder i faggruppen. Valgt inn på akklamasjon.
- Evaluering av runde rundt bordet: kan vi gi innspill på forhånd. Kan sekretariatet velge ut to-tre punkter?
- Vurdere teamsrom for faggruppene i Osloregionen?